



Nationalbankens udlånsundersøgelse

Nationalbankens udlånsundersøgelse er en kvalitativ statistik. I undersøgelsen vurderer kreditcheferne i de største penge- og realkreditinstitutter ændringer i låneudbud og -efterspørgsel samt betingelserne på lån over det seneste kvartal og forventede ændringer i det kommende kvartal. Udlånsundersøgelsens resultater bidrager til en øget forståelse af det danske kreditmarked bl.a. ved at belyse ændringer i institutternes lånebetingelser og kreditstandarder, dvs. interne retningslinjer i institutternes kreditpolitik. Udlånsundersøgelsen er inspireret af tilsvarende udenlandske undersøgelser, som foretages af bl.a. Den Europæiske Centralbank.

Indberetningsfrekvens	Undersøgelsen foretages kvartalsvis, og de første resultater foreligger for 4. kvartal 2008. Resultaterne offentliggøres 6. bankdag kl. 9.30 i januar, april, juli og oktober.
Population	Populationen består af pengeinstitutterne i Finanstilsynets gruppe 1 og 2 samt de fem største realkreditinstitutter og dækker omkring 80 pct. af udlånet til private og erhverv. Populationen er repræsentativ for det danske marked og giver herved undersøgelsens resultater et dækkende makroøkonomisk billede af kreditsituationen. Resultaterne offentliggøres for hele populationen, for pengeinstitutterne i gruppe 1 og 2 samt for realkreditinstitutterne. Populationen justeres én gang årligt forud for undersøgelsen for 2. kvartal.
Sektor	Undersøgelsen dækker udlån til erhvervsvirksomheder, dvs. personligt ejede virksomheder og ikke-finansielle selskaber, samt private dvs. lønmodtagere og pensionister mv.
Spørgeskemaer	Undersøgelsen foretages ved brug af multiple choice-spørgeskemaer, som besvares af kreditcheferne i de deltagende institutter. Spørgeskemaerne er tilgængelige på Nationalbankens websted. Undersøgelsen består af to spørgeskemaer: ét som dækker udlån til erhvervsvirksomheder, og ét som dækker udlån til private. Derudover kan undersøgelsen fra tid til anden blive suppleret med temaspørgsmål, som omhandler aktuelle emner. De to standardspørgeskemaer består hvert af fem spørgsmål: 1) Ændring i institutternes kreditpolitik, 2) Faktorer, der bidrager til ændringer i kreditpolitikken, 3) Ændringer i institutternes lånebetingelser og vilkår, 4) Ændringer i udlånsefterspørgslen fra henholdsvis nye og eksisterende kunder og 5) Ændringer i nedskrivninger og tab. Spørgsmålene skal besvares for ændringen i dette kvartal sammenlignet med det foregående og for forventningerne til det kommende kvartal. For hvert spørgsmål er der fem besvarelsesmuligheder for udviklingen i henholdsvis dette kvartal og kommende kvartal. Besvarelsesmulighederne er: <i>strammet en del, strammet lidt, uænd-</i>

ret, lempet lidt og lempet en del. Institutterne svarer således i ændringer fra kvartal til kvartal frem for absolutte niveauer.

Vægtning Ved offentliggørelsen vægtes institutternes svar med deres andel af det samlede udlån. Som vægte anvendes institutternes udlån indberettet til Nationalbankens MFI-statistik. Vægtene justeres én gang årligt i forbindelse med fastlæggelsen af populationen og beregnes ud fra institutternes beholdninger i april.

Nettotal Til præsentation af data beregnes en nettotal for hvert spørgsmål. Dette gøres ved at tildele hver af de fem svarmuligheder en værdi. Svarmulighederne tildeles følgende værdier: *strammet en del* = -100, *strammet lidt* = -50, *uændret* = 0, *lempet lidt* = +50 og *lempet en del* = +100. Nettotallet for spørgsmålet beregnes ved at summere produkterne af institutternes vægt og værdien af deres svar som vist nedenfor.

$$\text{Nettotal} = \sum s_i \cdot v_i$$

hvor s_i er værdien af institut i 's svar og v_i er institut i 's vægt. Skalaen går dermed fra -100 pct. til +100 pct. Et negativt tal svarer til, at institutterne samlet set har strammet kreditpolitikken, så det er blevet sværere at opnå lån, mens et positivt nettotal betyder, at institutterne samlet set har lempet kreditpolitikken. Fx vil nettotallet være +(-)100, hvis alle institutter svarer, at kreditstandarderne er lempet (strammet) en del.

Spørgsmål 1 *Ændringer i institutternes kreditstandarder(kreditpolitik)*
Formålet med dette spørgsmål er at afdække, hvorvidt det er blevet nemmere eller sværere for låntagere at opnå lån. I spørgsmål 1 angives det, hvordan *kreditstandarderne* har ændret sig og forventes at ændre sig. Hermed menes, hvordan de interne retningslinjer eller kriterier i institutternes udlånspolitik har ændret sig. Det omfatter både ændringer i den *skrevne* udlånspolitik og ændringer i den faktisk *udførte* politik.

For udlån til erhvervsvirksomheder angives ændring i kreditstandarder både for alle udlån til erhvervsvirksomheder under ét og for udlån til *små og mellemstore erhvervsvirksomheder*. Små og mellemstore virksomheder defineres ved en årlig nettoomsætning på under 150 mio.kr. og under 250 fuldtidsansatte i henhold til definitionen af regnskabsklasser i årsregnskabsloven af 2001. For udlån til private angives ændringer i kreditstandarder kun for udlån til private set under ét.

Spørgsmål 2 *Faktorer, der bidrager til ændringer i kreditstandarder(kreditpolitik)*
Formålet med dette spørgsmål er at afdække årsager til ændringer i udbuddet af udlån. Det er især nyttigt at vide, hvilke faktorer institutter ser som afgørende for udformningen af deres fremtidige udlånspolitik. I spørgsmål 2 angives, hvordan forskellige faktorer har påvirket og forventes at påvirke kreditpolitikken. Faktorerne er opdelt i fire grupper, A-D. For hver gruppe vurderes, hvordan de pågældende faktorer har bidraget og forventes at bidrage til ændringer i kreditpolitikken.

Faktorerne i gruppe A relaterer sig alle til *finansieringsomkostninger* for institutterne og evt. begrænsninger som følge af institutternes *balancestruktur*, herunder ændringer i institutternes kapitaldækning, jf. Basel II, ændringer i institutternes likviditetsrisiko, jf. lov om finansiel virksomhed § 152, samt ændringer i institutternes mulighed for at finansiere sig på pengemarkedet.

Faktorerne i gruppe B relaterer sig til ændringer som følge af *konkurrenters adfærd*, herunder hvorvidt konkurrence fra andre kreditgivende institutter har bidraget til ændringer i kreditpolitikken. Det kan være både konkurrence fra andre penge-/realkreditinstitutter og fra andre typer kreditgivende institutter. For udlån til erhvervsvirksomheder kan konkurrencen også være i form af virksomhedernes egen markedsfinansiering, fx virksomhedernes udstedelse af aktier.

Faktorerne i gruppe C relaterer sig til ændringer i institutternes *risikobedømmelse*, herunder hvordan forventninger til udviklingen i økonomien har påvirket og vil påvirke kreditpolitikken. For udlån til private kan forventninger til udviklingen på boligmarkedet også inkluderes. For erhvervsvirksomheder kan forventninger til udviklingen i specifikke brancher samt ændringer i risiko ved låntagers sikkerhedsstillelse inkluderes.

Faktorerne i gruppe D relaterer sig til ændringer i institutternes *risikovillighed*, herunder hvorvidt ændringer i den risiko, institutterne er villige til at tage, har bidraget eller vil bidrage til ændringer i kreditpolitikken.

Spørgsmål 3

Ændringer i institutternes lånebetingelser og vilkår

Formålet med dette spørgsmål er at afdække de faktorer, der påvirker udlånsvæksten. Institutternes udlånspolitik kan ændres via renteændringer og via andre ikke-prisrelaterede vilkår. Det er disse andre vilkår, der har særlig interesse, fordi de ikke dækkes i eksisterende kvantitative statistikker. I spørgsmål 3 angives, hvordan betingelser og vilkår ved godkendelse af lån har ændret sig og forventes at ændre sig. For udlån til erhvervsvirksomheder indeholder vurderingen også ændrede betingelser og vilkår ved fastlæggelse af *kreditrammer*, dvs. ved bestemmelse af, hvor meget erhvervsvirksomheder maksimalt kan låne.

Ved *betingelser og vilkår* refereres til de specifikke forudsætninger, der aftales mellem låntager og långiver. I spørgeskemaet er betingelser og vilkår opdelt i tre grupper, og for hver gruppe angives en vurdering af ændringer heri.

Gruppe A indeholder *prisrelaterede* betingelser og vilkår, herunder institutternes gebyrer og margin, der er det tillæg til långivers egen finansieringsomkostning, som forlanges i forbindelse med udlån.

Gruppe B indeholder *krav til sikkerhedsstillelse*. For udlån til erhvervsvirksomheder kan ændringer i kautionering, hæftelse og virksomhedspant inddrages. For udlån til private kan ændringer i belåningsprocenten i forhold til ejendommens markedsværdi inkluderes.

Gruppe C indeholder *andre betingelser og vilkår*, herunder lånenes størrelse, løbetid og andre betingelser i lånekontrakten.

Spørgsmål 4

Ændringer i låneefterspørgslen

Formålet med dette spørgsmål er at afdække, i hvor høj grad ændringer i det samlede udlån er efterspørgselsbestemt. At kunne skelne mellem udbud og efterspørgsel er grundlæggende for at tolke udviklingen på kreditmarkedet. I spørgsmålet angives, hvordan efterspørgslen efter lån har ændret sig og forventes at ændre sig. Ved *låneefterspørgsel* forstås den samlede balancesum af udlån, der efterspørges af låntagere. Spørgsmålet er opdelt på *eksisterende kunder* og *nye kunder*. For udlån til erhvervsvirksomheder indeholder vurderingen også ændret udnyttelse af kreditrammerne. Ligeledes angives ændring i låneefterspørgslen både for udlån til erhvervsvirksomheder under ét og specifikt for udlån til små og mellemstore erhvervsvirksomheder. For udlån til private angives ændring i efterspørgslen kun for alle udlån til private set under ét.

Spørgsmål 5

Ændringer i andelen af nedskrivninger og tab

Formålet med dette spørgsmål er at få en indikator for udviklingen i andelen af nedskrivninger og tab på udlån. Ligeledes er det nyttigt at vide, hvilken udvikling långivere forventer i nedskrivninger og tab, da det har betydning for udviklingen i kreditpolitikken og kan bruges som en indikator på den fremtidig realøkonomiske udvikling. I spørgsmålet angives, hvordan andelen af nedskrivninger og tab på udlån har ændret sig og forventes at ændre sig. *Nedskrivninger og tab* defineres i overensstemmelse med gældende regnskabsregler. For udlån til erhvervsvirksomheder angives ændring i nedskrivninger og tab både for alle udlån til erhvervsvirksomheder under ét og specifikt for udlån til små og mellemstore erhvervsvirksomheder. For udlån til private angives ændring i nedskrivninger og tab kun for alle udlån til husholdninger set under ét.